

Tanulmányút szép Somogyországban

2018. május 3-4. között az OEE Baranya Megyei Helyi Csoportja tanulmányutat szervezett a SEFAG Zrt. Lábodi és Iharosi Erdészeteihez, tartalmaz szakmai programot ígérve. Ahogy az utazás közben a buszablakból kinézve feltűnt a Belső-somogyi táj – régi barcsi diák lévén ifjúkorom egy részét itt töltöttem – Radnóti szavai jutottak eszembe: „... messzeringő gyerekkorom világa...”.

10 órakor értünk a Lábodi Vadászterdészet Nagysalléri vadászházához, ahol *Spingár Péter* termelési vezérigazgató-helyettes, *Szabó József* erdőgazdálkodási osztályvezető és *Horváth Mihály* erdészeti igazgató várta a vendégeket.

Bemutatkozás és rövid köszöntő után átbuszoztunk a Petesmalmi vadászházhoz, ahol némi frissítő és pogácsa elfogyasztás követően Horváth Mihály erdészeti igazgató által készített és narrált, nagyon érdekes kisfilmet nézhettünk meg a Lábodi Vadászterdészet múltjáról, a kezdetekről, a neves elődökről.

Közülük is elsősorban *dr. Studínka Lászlóról*, aki 1959-től lakott és dolgozott Petesmalomban. A kisfilm bemutatta az elejtett kapitális gím- és dámbikákat, külön kitért a Petesmalmi vadászház felújítására, fényképekkel illusztrálva azt. Nagyon tetszett a szándék, ahogy *báró Schell József* festőművész által készített és még menthető falfestményeket külön gonddal restaurálva, eredetiben nézhettünk meg az egyébként is igen festői vadászházban.

Csoportunk vezetését a terepi programon *dr. Bíró Boglárka* fahasználati ágazatvezető, *Timár József* erdőművelési ágazatvezető és *Naszladi Géza* kerületvezető erdész vette át.

Petesmalom és Nagysallér között a Lábod 25E erdőrészen egy égeres vízlencsét nézhettünk meg. Belső-Somogy jellemzően észak–déli irányú lefutású homokvidékén – vízgyűjtője elsősorban a Rinya-patak – a lefolyástalan területeken kialakult negyed-fél hektáros égeres foltok színesítik az erdők változatos élőhelyeit. A busz felé gyalogolva foltokban fellépő, harminc év körüli nyíres állományban pusztulás, leépülés jelenségét figyelhettük meg. Érdekes, hogy a vitális, életképes példányok betegedtek meg, egyik évről a másikra, okát szakemberek is vizsgálták, egyelőre eredmény nélkül.

Következő megállónk a Lábod 33F elsőéves makkvetés volt. Az anyaállomány KST, de a koronában fellépő erőteljes száradás miatt úgy döntöttek, hogy 95 éves korában tarvágásra kerül sor, amit 2016-ban hajtottak végre.

Az erdészetenél sok helyen komoly problémát jelentő cserebogárpajor miatt is tuskózás utáni mélyforgatás mellett voksoltak. Timár József szerint az is előnyt jelent az erdősítésnek ilyen jellegű talaj-előkészítése esetén, hogy a homok tetején jelen lévő kevéske humusz a forgatás során a gyökérszónához kerül, a csemete gyökere két-három éves korában erre a humuszra rátalál, és erőre kapva profitálni tud belőle.

A pajor elleni védekezést vegyszerezéssel oldották meg. Hektáronként 4 mázsa makkot vetettek, ez folyóméterenként 10–15 db csemetét jelent. Az ápolást az időjárás függvénye alakítja: esős időben hatalmas zöldtömeg jelenik meg, konkurenciát jelentve a csemetének. Sorok kibontását, sorköz művelését, teljes területen való kaszálást a fellépő igény szerint ütemezik, nem ritka, hogy ilyen fiatal erdősítésben négyszer is dolgozni kell a vegetációs időszak alatt! Természetesen az erdősítés vadvédelmi kerítés mögött van, más-hogy az eredményességét nem lehetne biztosítani.

Következő állomásunk a Lábod 32Q volt: 7 éves folyamatban lévő KST erdősítés. Az anyaállomány egy menetben lett letermelve, nem fogtak hozzá a bontáshoz. Ennek több oka is van: egyrészt rapszodikus a makktermés, másrészt a megmaradó faegyedek jó „beperegő” fák a cserebogárnak, amely a felmelegedő talajba rakja petéit.

Csak jó makktermés esetén lehet téli végvágást ütemezni, hogy természetszerű felújítás legyen. Danszky-féle altalajlazítóval részleges talaj-előkészítést végeztek, majd makkvetés és vegyszerezés zárta a sort. Ezen a termőhelyen a bontás után a szeder és a lisztharmat is nagy kihívást jelent.

Kicsit buszoztunk, majd vendéglátóink a Lábod 11D erdőrészt mutatták meg: 2011-ben volt az első kivétel (KST). Az erdősítés jól sikerült, de a területből kiemelkedő – és erre a

homok-mocsárvidékre igen jellemző formájú – fél hektáros homokbuckára, az ún. „bálnahátra” ültetett csemeték nem igazán mutatták azt a növekedési erélyt, mint a területen jelen lévő társaik. Következő évben szürkenyárral pótolta, de szemmel láthatóan a mélyebben lévő talajvíz hiánya miatt, a csemeték növekedése stagnál. A „bálnaháton” megjelenő siskánád elleni vegyszeres védekezés évről évre plusz kihívást és költséget jelent. Megfigyelhettük még a szomszédos erdőrészen az akác alatt második szintben jelen lévő (és nem kívánt) kései meggy agresszív térhódítását, újabb kihívást jelentve a területen dolgozó szakembereknek.

Következő állomásunkon dr. Bíró Boglárka vette át a szót. A Rinyabesenyő 8B és 8C erdőrészekben láthattuk a 2016-os hótörés után a kollégák erőfeszítésének és munkájának nyomait és eredményét. 2016. január 6–8-a között az ország erre a vidékére nagy mennyiségű vizes hó, és sajnos utána ónos eső érkezett, fenyveseket, zömében erdei fenyvest (keves fekete-, illetve simafenyőt is érintett) súlyosan károsítva.

Külön problémát jelentett, hogy a hótörések 30%-a a turisztikailag frekvenciált Sziágyi Erdei Iskola közvetlen közelében történt, a károk felszámolását itt szerették volna a leg hamarabb elvégezni. A kezdeti becslések 23 000 nettó m³-rel kezdődtek, de hamar kiderült, hogy jelentősen alábecsülték a kárt. A végeredmény 53 000 bruttó m³ lett, ez 42 000 nettó m³-t jelentett. Összesen 950 hektárt érintett a hótörés, ebből 96 hektáron kellett egészségügyi tarvágást végrehajtani.

Az engedélyeztetés után, április közepén tudták a feldolgozást megkezdeni. Sajnos a piac hamar telítődött a fenyő

alapanyaggal, így szinte folyamatos versenyfutás volt az idővel. A választékmegoszlás: 4% rönk, 4% raklapalapanyag, 22% apríték, a többi tűzifa volt.

A faanyag feldolgozásánál MTZ rövidfás, LKT hosszúfás és döntő-rakásoló gép – aprítéktermeléssel kiegészített munkarendszereket – alkalmaztak. Az egészségügyi tarvágással érintett területek inkább a törzskiválasztó gyérités és tisztítási korosztályba estek, az pedig a harveszteres technológia szélesebb körű használatának igencsak gátat szabott. Ami pozitívum, hogy sikerült a hókár felszámolását, a faanyag kitermelését balesetmentesen végrehajtani, köszönhetően a külön megtartott alapos balesetvédelmi oktatásoknak és a fegyelmezett munkavégzésnek.

Napunk végén vendéglátóink a Sziágyi Erdei Iskolában vacsorával láttak vendégül, szállásunk is itt volt.

Negyedikén, a reggeli után elbúcsúztunk sziágyi vendéglátóinktól és alig egyórás buszozás után máris az Iharosi Erdészet vendégei lehettünk. Felsőszentpál kerület kisházánál várt minket Szabó József erdőgazdálkodási osztályvezető és Füsi Balázs erdészeti igazgató.

Rövid ismertetőt kaptunk az Iharosi Erdészet gazdálkodásáról, térbeli elhelyezkedéséről. Az erdészet nagyobb része Belső-Somogyban található, de két erdészkerület a Kelet-Zalai dombországban van, a kettő közti távolság majd 60 kilométer. Tölgyes erdészetnek nevezik őket, állományaik 50%-a tölgy, a felújítások, ahol kivitelezhető, 80%-ban tölgy makkvetéssel történnek.

Bemutatónk, amit megtekinthetünk, egy összetett problémahalmaz megoldására irányul – fogalmazott Szabó József. Az élők munkáerő hiánya a gépesítés felé kell elmozdítssa a szakembert, a természetes folyamatokra alapozva, a művelési költségek csökkentésének lehetséges figyelembevételével. Ezért próbálnak TKGY-ben egy új technológiát.

Az erdőgazdálkodási osztályvezető így folytatta: „Az új jogszabályi környezet lehetővé teszi, hogy a sok esetben megkérdőjelezhető elvek alapján meghatározott üzemtervi erélyeket eltoljuk a tényleges szakmai szabályok és elvárások érvényesítésével meghatározható fatömegek irányába. Itt különösen a természetszerű erdőgazdálkodás esetében kell elgondolkodnunk azon, hogy a korábban vágásos üzem módban kezelt erdőkre kialakított erdőtervezési, hatósági és gazdálkodói gyakorlat alapján számított fahasználati mértékek elegendőek-e.

Nyilvánvaló, hogy egy állományban a túl zárt felső szint önmagában akadályozza a második szint kialakulását és az elegyességre is negatívan hat. A természetes felújulás lehetőségének megteremtése is már a korai szakaszban meg kell hogy kezdődjék, hiszen nagy, folyamatos magtermés csak

vitális, nagy és egészséges koronával bíró egyedektől várható. Ehhez viszont növényteret kell biztosítani.

A korábbi szabályozás gúzsba kötötte a szakszemélyzetet, és ha bizonyos mértékben túlhaladta az előirányzott adattári mértéket (még ha szakmailag indokolható is volt a túllépés) hosszadalmas eljárás keretében kellett helyrerakni az adattári részleteírást, és engedélyeztetni az eltérő gyéritési erélyt.

A természetszerű folyamatokra alapozott gazdálkodás megkívánja a gyéritési erély növelését és az adminisztrációs teher csökkenése pedig jótékonyan hat a gyakorlati megvalósításra. A növekvő gyéritési fatömeget azonban jó lenne valóban hasznosítani is, aminek egyik lehetséges módzata kerül bemutatásra.”

Terepi programunk az Iharosberény 10B-ben kezdődött, ahol egy 4,75 hektáros, 37 éves erdőben törzskiválasztó gyérités zajlott. Egy Takeuchi TB290 típusú döntő-rakásoló gépet nézhettünk meg munkavégzés közben. Gumis hernyótalpán ügyesen manőverezett az egyébként kétszintes, szép szerkezetű erdőben, taposási nyomot egyáltalán nem hagyva maga után. Hidraulikus ollójával a keményfát 25–27 cm átmérőig nagyon szépen elcsípte és szisztematikusan rakásokra helyezte, amit MTZ fog majd kicsörlőzni a forwardernek előkészített – később kivágandó – közelítő nyomra. (Amely kivágandó fa ezen átmérő felett van, azt 6–7 méter magasan elcsípi, és magát a törzset motorfűrészsel választják el később a talajtól, de ezen a területen csak pár darabról volt szó.)

A már elkészült gyérités záródása így, becsléseink szerint 60 és 70% közé esik, esélyt adva a felső szintben a tölgyek-

nek a fejlődésre, lehetőséget adva a második szintnek a túlélésre. A gyéritésből kitermelt faanyag feldolgozása közben rakodón fog történni, ott lesz különválogatva a tűzifa és az apríték-alapanyag.

Innen buszunkkal a Nagyvári fordulónál egy pillantást vethettünk a szép kelet-zalai tájra, megnézhattuk az ország – valószínűleg – legmagasabb ismert fáját, egy pompás duglászfenyőt. Utunk visszavezetett a felsőszentpáli kisházhoz, ahol vendéglátóink egy kitűnő vadpörkölttel engedtek minket utunkra, vissza Baranyába. Köszönjük a SEFAG Zrt. munkatársainak a vendéglátást és a szép színes szakmai programot!

(A beszámoló elkészültéhez nyújtott segítségért köszönet Tímár Józsefnek, dr. Bíró Boglárkának és Szabó Józsefnek.)

Bischof Norbert

kerületvezető erdész, OEE Baranya megyei HC.

Képek: **OEE Baranyai H. Cs.**